

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-61>

УДК 330.16.167

НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ІНТЕРЕСИ У ПРОЦЕСАХ РОЗВИТКУ ПРОГРЕСИВНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІКИ

NATIONAL ECONOMIC INTERESTS IN THE DEVELOPMENT PROCESSES OF THE PROGRESSIVE ECONOMY MODEL

Узбек Дмитро Андрійович

аспірант,

Черкаський державний технологічний університет

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3906-0284>**Uzbek Dmytro**

Cherkasy State Technological University

Стаття присвячена дослідженню національних економічних інтересів у процесах формування прогресивної моделі економіки. Надано авторське визначення категорії «економічний інтерес» з позиції накопиченого теоретичного та практичного досвіду наукових досліджень. Класифіковано всю різноманітність економічних інтересів за наступними ознаками: за об'єктною спрямованістю; за етапністю розширеного відтворення; відповідно рівню організації системи економічних відносин; за часовою ознакою; за власністю на фактори виробництва. Зазначено, що для країни особливе значення має національний економічний інтерес та пріоритетною є модель інформаційної економіки. Надано авторське визначення національної моделі інформаційної економіки її характерними ознаками визнано: пріоритетність інформаційного ресурсу та знання; залучення нових інформаційних та інноваційних технологій в усі сфери життя; глобальний прояв; гнучкість та адаптивність.

Ключові слова: національні економічні інтереси, національна економіка, інформаційна економіка.

The article is devoted to the study of national economic interests in the processes of forming a progressive model of the economy. The author's definition of the category «economic interest» is provided from the standpoint of the accumulated theoretical and practical experience of scientific research. The entire variety of economic interests is classified according to the following classification features: according to the feature of object orientation; according to the stages of extended reproduction; according to the level of organization of the system of economic relations; by time sign; by ownership of factors of production. Such an approach will allow to ensure the comprehensiveness of the research and to study both individual aspects of interests and the entire problem in its aggregate manifestation. It has been proven that the functioning and implementation of each of the above interest groups is important in the processes of development of the national economy. It is noted that for the country, its economy, and the security of reproduction of the national product, social and economic stability, preservation of statehood and national identity, the national economic interest is of particular importance. It has been proven that in the modern dimension and global movement of information revolutions, information progress, and the model of the information economy is a priority. The author's definition of the national model of the information economy is given, according to which it is a dynamic model that reflects the country's economic system with vectors of movement towards the progress of the national economy and corresponding (selectively selected) development concepts under the influence of the transformational manifestation of economic interests based on: recognition of the priority of information resources, the development of innovative and information technologies, production of the latest knowledge in all spheres of the economy and society with appropriate (effective) strategic decisions, target programs and measures of corrective influence. Its characteristic features are recognized as: prioritization of information resource and knowledge; involvement of new information and innovative technologies in all spheres of life; global manifestation; flexibility and adaptability.

Key words: national economic interests, national economy, information economy.

Постановка проблеми. Економічний розвиток національної економіки характеризується стрімкими змінами, які супроводжуються ускладненнями економічних відносин та трансформацією економічних процесів під впливом поширення інформаційних та інноваційних технологій в усіх сферах суспільного життя. Становлення інформаційного суспільства висуває перед сучасною економічною наукою потребу переосмислення того, що відбувається. Актуалізованими постають наукові дослідження про роль та спрямованість національних економічних інтересів в нових умовах, що дозволяють визначити рушійні сили розвитку економічних систем, формують передумови поведінки економічних суб'єктів. Тому, дослідження національних економічних інтересів у процесах розвитку прогресивної моделі економіки є важливим завданням, яке дозволяє країнам сфокусуватися на створенні умов для стійкого і збалансованого економічного зростання, раціонально формувати свою економічну політику, відстоювати свої позиції в глобальному економічному просторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Актуальність, значущість цього напряму теоретико-методичних та науково-практичних питань підтверджується низкою фундаментальних досліджень вітчизняних науковців: Є. Буряка, А. Павловської, Д. Солохи [1], П. Гудзя [2], Ю. Коваленко [3], С. Коляденко [4], Р. Манна [5], Л. Панкової [6]. Вивчення національних економічних інтересів із позиції формування безпеки та інноваційного розвитку розглядали: Т. Калінеску [7], О. Кудріна [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, незважаючи на значний внесок вищезазначених науковців, проблема національних економічних інтересів у процесах розвитку прогресивної моделі економіки є недостатньо вивченою. Окреслена проблема потребує свого опрацювання з позиції теоретичного осмислення змісту та видів економічних інтересів, впливу національних економічних інтересів у формуванні прогресивної моделі економіки.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження національних економічних інтересів у процесах формування прогресивної моделі економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наголосимо, що саме питання балансування економічних інтересів формує платформу та систему економічних відносин в русі «виробництво-розподіл-обмін-споживання суспільного продукту» в умовах інфор-

маційної економіки. Але параметри такого процесу, модель узгодження економічних інтересів дозволяє аналізувати зрілість системи в еволюційному русі, з урахуванням якісних та кількісних параметрів результативності процесів, явищ. Саме реалізація економічних відносин передбачає активну практичну діяльність з великою кількістю оцінок такого руху, аналізу поточних станів, експертиз, незалежних оцінювань. Така діяльність обов'язково передбачає залучення цільових принципів дослідження, бо саме вони визначають базові характеристики відносин, формують платформи майбутніх концепцій, стратегій та цільових проєктів. Такими базовими характеристиками (оцінками) відносин можуть бути: справедливі чи несправедливі; гармонійні чи розбалансовані; усвідомлені чи неусвідомлені; мотивовані та демотивовані, конфліктні або неконфліктні (відповідно проблемні чи неproblemні), інтегровані та особисті та інші. Інтереси в узагальненому баченні та структуруванні формують ту реальну платформу розуміння, вивчення, удосконалення економічних відносин та виокремлення в самостійну тематику економічних інтересів, як фундаменту будь-якої економічної системи, що впливає на виробництво, розподіл та споживання ресурсів.

За енциклопедичним словником інтерес, одне з основних понять етики та філософії, спрямованість особистої чи суспільної активності на певні цінності з метою їх освоєння (створення, пошуку, вибору, використання); усвідомлені потреби, що вмотивовують поведінку індивіда, або групи [9, с. 97].

Інтереси, як ключову категорію великої кількості наукових теорій гуманітарного та соціоекономічного спрямування поділяють на групи, види. Існують види економічних, соціальних, культурних, інформаційно-комунікаційних, публічних та інших інтересів, які активно досліджують науковці та фахівці з відповідних наукових течій, ще поділяють на групи та підгрупи, надають визначень, наповнюють змістом з позиції змін та векторів генезису суспільних зрушень.

Важливою категорією є економічні інтереси, які в загальній складності охоплюють різні сфери економіки та рівні суспільної структури. В економічній теорії, макро- та мікро-аналізі, управлінському аналізі економічні інтереси визначають як бажаний елемент досліджень, що окреслює пріоритетність та векторність руху великих господарських систем, трансформацій та змін, цивілізаційних

зрушень та модернізацій суспільного устрою з векторами інформаційного, інноваційного, науково-технічного прогресу. Науковці наголошують та доводять, що в узагальненому вигляді економічний інтерес – це вигода, якої досягають у процесі реалізації економічних відносин [10, с. 63]. Економічні інтереси в процесі реалізації постають активним двигуном змін, прогресивних зрушень, реформ, цільових та хаотичних явищ, а також війни (економічної, інформаційної, проксі).

Авторське трактування економічних інтересів в узагальненому, широкому визначенні – економічні інтереси це мотиваційний механізм реалізації комплексу потреб людини чи групи (колективу) в історико-конкретних умовах відтворення суспільного продукту, або його частки, на договірних відносинах та з елементами специфічної культури (соціальної, соціокультурної, політичної, геополітичної, безпекової, військової).

У вузькому трактування економічний інтерес, це – відносини з приводу реалізації потреб та контролю над різними видами ресурсів матеріального та нематеріального характеру, з метою отримання бажаного результату (вигоди). Сама ж вигода, як результат реалізації економічних інтересів може бути різною: внутрішньополітична та геополітична; особистісного, суб'єктивноорієнтованого та інтегрованого характеру; матеріальна та нематеріальна; соціальна та культурна; економічна та геополітична; безпекова та військова. І цей перелік, його визначення можуть бути комплексно-змішаними, змінюватися в часі, бути прихованими, мати характеристики комерційної або державної таємниці, виконувати цільову дію проєктування різноманітних майбутніх відносин та явищ в життєдіяльності людини.

Зважаючи багатоспрямованість та численність очікуваних вигод постає необхідність класифікувати всю різноманітність економічних інтересів, що дозволить забезпечити комплексність дослідження та вивчити як окремі аспекти інтересів, так і всю проблему в сукупному прояві. Автор пропонує групування видів економічних інтересів за наступними класифікаційними ознаками:

1. За ознакою об'єктної спрямованості: майнові, фінансові, трудові, інтелектуальні та інформаційні інтереси. Під інформаційними інтересами варто розуміти інтереси, які охоплюють всі аспекти економіки, пов'язані з обробкою, збиранням, аналізом та використанням інформації для досягнення економіч-

них цілей в системі рівневої організації суспільно-економічних відносин.

2. За етапністю розширеного відтворення: інтереси у сфері виробництва, споживання, обігу, обміну та розподілу всієї сукупності нематеріальних та матеріальних благ;

4. Відповідно рівню організації системи економічних відносин доцільно виокремлювати економічні інтереси: приватні, домогосподарств, внутрішньофірмові (локально-територіальні), корпоративні, регіональні (субрегіональні), міжрегіональні, національні та міжнаціональні. Наведена класифікаційна група економічних інтересів у своїй ієрархічній послідовності формує їх структурне відображення, що дозволяє відстежувати рух інформації щодо управлінських рішень, заходів, проєктів, цільових програм розвитку як прояву єності елементів структури їх злагодженої взаємодії та узгодженості інтересів [6];

5. За часовою ознакою: поточні, короткострокові, середньострокові, довгострокові, перспективні інтереси. Врахування часового параметру в дослідженнях проблематики економічних інтересів є важливим фактором в організації планової діяльності та способу її реалізації, що в подальшому позначається на ефективності реалізуємих управлінських заходів, які є орієнтовані на перспективні, найближчі або короткострокові та середньострокові цілі та завдання економічного розвитку;

6. За власністю на фактори виробництва виокремлюють економічні інтереси власників: капіталу, землі, інформації, праці (у тому числі інноваційної праці та підприємницьких здібностей).

Безперечним є той факт, що функціонування та реалізація кожної з наведених груп інтересів є важливими у процесах розвитку національної економіки на основі узгодженої взаємодії, прямування до балансу в парадигмі відносин «держава – бізнес – наслення». Для країни, її економіки та безпеки відтворення національного продукту, соціальної та економічної стабільності, збереження державності й національної ідентичності особливе значення має національний економічний інтерес, як прояв колективної економічної безпеки, ключовий концепт базових положень економічної та соціальної, фінансової та внутрішньорегіональної, міжнародної та транскордонної політики. Кожна країна та її уряд в системі декларуємих пріоритетів розвитку, визначені стратегічного майбутнього обов'язково окреслює, просуває та захищає

цільові інтереси: провладних груп та олігархату; підприємців; регіонів та галузей; цільових груп населення; зовнішніх та внутрішніх агентів бізнесу. Відповідно формується та набуває своєї реалізації концепт національних економічних інтересів, як базове положення визначеного наповнення сутності пріоритетів в нормативно-правовому закріпленні відношення до національних ресурсів з боку груп відповідних агентів отримання вигоди, чий потреби будуть первинними, пріоритетним в фінансовому, правовому, соціальному, інформаційно-комунікаційному забезпеченні та захисті з боку державного регулювання, цільового впливу та підтримки.

Фактично державна влада, її економічні інститути, цільова політика, механізми регуляторного впливу повинні чітко окреслити чий потреби для неї мають своє стратегічне, принципове значення, які групи населення постають рушіями прогресивних (регресивних) зрушень, носіями особливої уваги з позиції очікуваних змін.

Векторність змін в національній економіці, відтворені національного продукту обумовлюється саме реалізацією пріоритетів руху, надає вагомості управлінським механізмам та оновлює економічні відносини на платформах суспільного прогресу. Саме в умовах інформаційної економіки векторність забезпечує інноваційність зрушень, фінансову успішність та стабільність, безпеку державного та приватного інвестування, соціального та гуманістично-культурного прогресу. Саме національні інтереси окреслюють в межах цільових видів політик доступ до ресурсів, а в системі державної влади дозволяють формувати неринкові моделі розподілу. Трансформації та зміни національної економіки відбуваються під впливом оновлення бачення, офіційного визнання та інституційно-правового закріплення національних економічних інтересів, векторів відповідного руху у заходах економічної та соціальної політики країни, цільових управлінських підходів зорієнтованих на формування макроекономічної стабільності.

Спираючись на ключові положення еволюції економічної думки стосовно національних економічних інтересів, емпіричний базис сучасності в умовах прояву технологічних трансформацій розвитку економіки (четверта та п'ята промислові революції), варто уточнити визначення та сформулювати ключові риси національного економічного інтересу.

Національний економічний інтерес – це сукупність об'єктивних економічних потреб

незалежної країни, які виявляються в єдності різних економічних інтересів нації, що відображає суспільні потреби, задоволення яких забезпечує ефективний, стабільний соціально-економічний розвиток країни та формує конкурентоспроможну національну економіку [11, с. 98]. Саме таке бачення національних економічних інтересів дозволяє формувати в подальшому системи суспільної ефективності та соціального прогресу, модель відтворення національного продукту, окреслювати динаміку та фактори розвитку суспільного сектору національної економіки, визначати та аналізувати ефективність, або провали ринків.

Професор М.М. Єрмошенко вважає, що під національними економічними інтересами слід розуміти сукупність об'єктивних економічних потреб незалежної країни, задоволення яких забезпечує ефективне функціонування та сталий розвиток її економічної системи, а через неї й економіки [12, с. 19].

Таким чином, у світовій теорії і практиці під «національними економічними інтересами» мають переважно вузькодержавні інтереси, що не завжди відповідає дійсності та ідентифікованим процесам. Однак у сучасному філософському розумінні держава як втілення нації – це одночасно реалізація двох складових – громадянського суспільства і держави. В результаті, це узагальнений, вже консолідований національний інтерес. Процес об'єднання, або консолідації, передбачає усунення протиріч, конфліктних зон між інтересами держави та громадянського суспільства [6, с. 97].

Національні економічні інтереси формують баланс та гармонійність в обранні пріоритетів руху національних економік з метою розвитку прогресивної моделі економіки, як результату домінування цільових векторів змін. Такими процесами рекомендуємо визнавати:

1. В умовах ринкової економіки пріоритетними постають питання балансу змішаної моделі ринкового відтворення національного господарства, безпеки ведення господарської діяльності, захисту національного виробника в умовах порушення врівноваженості економічних інтересів;

2. Пріоритетність цінностей соціального прогресу та ефективного відтворення соціального потенціалу, збереження соціокультурного потенціалу нації, як системного руху до найвищих показників суспільного прогресу в умовах поширення демократичних цінностей;

3. Пріоритетності науково-технічного, інтелектуального прогресу у цільовому напрямку до: підвищення якості життя населення,

забезпечення сталого економічного зростання; розвитку науки, технологій, освіти та культури, збільшення доступності інформації та знань, що сприяє створенню нових можливостей у досяганні нових вершин у розвитку та вирішенні складних соціально-економічних проблем, нівелюванню суспільних загроз.

4. Пріоритетність та дотримання планів стратегічного розвитку в питаннях формування обраної моделі національної економіки та її системного просування з позиції управлінського прогресу.

В сучасному вимірі та світовому русі інформаційних революцій, інформаційного прогресу пріоритетною визнана модель інформаційної економіки. Її характерними ознаками є:

1. Інформаційний ресурс як один із пріоритетних ресурсів, що має свою цінність і використовується в бізнес-процесах та в процесах узгодження, гармонізації та балансування економічних інтересів.

2. Підвищення ролі знання, що постає як актуалізований фактор економічного розвитку і конкурентоспроможності. Набувають важливості процес перманентного оновлення та розширення знань, а також динамізм поширення серед економічних агентів.

3. Залучення нових інформаційних та інноваційних технологій в усі сфери життя та господарювання, що дозволяє: розширити можливості для більш інтенсивного виробництва, зберігання, обробки інформації та доступу до неї; стимулювати економічний і соціальний прогрес в умовах синергетичного прояву промислових революцій;

4. Глобальний прояв. Інформаційна економіка виходить за територіальні рамки, оскільки інформація дозволяє інтегрувати економічні системи різних країн, що сприяє глобалізації бізнесу, торгівлі, появі нових форм бізнесу (електронна комерція, інтернет платформи, контент-маркетинг, хмарний сервіс);

5. Гнучкість та адаптивність відповідно до зростаючих потреб ринку, бізнесу, суспільства, а також до нових викликів, що постали перед суспільством в умовах інформаційного

прогресу (інформаційні вкиди, кіберзагрози, викривлення інформації, інформаційні війни).

Наведені ключові характеристики, надають можливість надати авторське визначення національної моделі інформаційної економіки згідно якого – це динамічна модель, що відображає економічну систему країни з векторами руху до прогресу національної економіки та відповідними (селективно відібраними) концептами розвитку під впливом трансформаційного прояву економічних інтересів на основі: визнання пріоритетності інформаційних ресурсів, розвитку інноваційних та інформаційних технологій, продукування новітнього знання в усіх сферах економіки та суспільства з належними (дієвими) стратегічними рішеннями, цільовими програмами та заходами корегуючого впливу. Наведений підхід до визначення національної моделі інформаційної економіки ґрунтується на розумінні взаємозв'язку між інформацією, знанням та економічними результатами, а також врахуванні особливостей прояву таких явищ як інформаційна асиметрія, викривлення інформації.

Висновки. Таким чином, узагальнення положень розвитку теорії національних економічних інтересів, формують теоретико-методологічну платформу в системі знань економіки, активують перспективу удосконалення понятійно-категоріального апарату системи знань національної економіки в умовах дії масштабного інформаційного прогресу, окреслюють бачення ключових напрямів у процесах розвитку прогресивної моделі економіки. Слід зазначити, що формування прогресивної моделі економіки є складним завданням, що потребує виявлення причинно-наслідкових зв'язків між національними економічними інтересами та активним впровадженням інноваційних та інформаційних технологій в усіх сферах суспільного життя з метою подальшого формування виважених управлінських рішень та адекватного державного регулювання ускладнених соціальних та економічних процесів, що і окреслює коло подальших наукових досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Солоха Д. В., Павловська А. С., Буряк Є. В. Процеси інтеграції і перспективи формування регіональної кластерної політики на основі балансу економічних інтересів. *Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку. Серія: Економіка: зб. наук. пр. Донецьк. держ. ун-ту управління. Т. XX. Вип. 314. Маріуполь: ДонДУУ, 2019. С. 17–29.*

2. Гудзь П. В., Мильніченко С. М., Трояновський І. В. Баланс інтересів в формуванні національної кластерної політики: інноваційна економіка та пріоритети влади. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. Серія: економіка і менеджмент. Вип. 1 (27). Черкаси: СУЕМ, 2020. С. 55–64.*

3. Коваленко Ю. О. Трансформація моделі стратегічного розвитку національних економічних інтересів в умовах цифровізації. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: Економіка.* № 1 (27). Покровськ, 2023. С. 70–79.
4. Коляденко С. В. Національні економічні інтереси України: концепти змін інформаційної економіки та активізація регіонального кластероутворення. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: Економіка та управління.* 2023. № 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-03-08>
5. Манн Р. В. Інформаційна економіка: можливості та загрози в реалізації національних інтересів. *Науковий погляд: економіка та управління.* 2023. Вип. 3 (83). С. 47–50.
6. Панкова Л. І. Формування інноваційної моделі кластерної політики регіонів на основі балансу інтересів: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.05. Черкаси, 2021. 550 с.
7. Калінеску Т. В. Стимулювання розвитку регіональних громад щодо можливостей використання прихованих потенціалів. *Часопис економічних реформ.* 2017. № 2. С. 99–105.
8. Кудріна О. Ю. Інновації в промисловості: ретроспективний аналіз розвитку деяких регіонів України. *Молодий вчений: наук. журн.* 2015. № 2. С. 132–136.
9. Велика українська енциклопедія. Тематичний словник гасел з напрямку «Філософські науки» (філософія, логіка, етика, естетика) / уклад.: Арістова А. В., Шліхта І. В.; за заг. ред. д.і.н., проф. А. М. Киридон. Київ : Енциклопед. вид-во, 2019. 256 с.
10. Гальчинський А. С., Єщенко П. С., Палкін Ю. І. Основи економічних знань. Київ, 1999. С. 544.
11. Економічна безпека: навч. посіб. / за ред. З. С. Варналія. Київ : Знання, 2009. 647 с.
12. Єрмошенко М. М. Національні економічні інтереси: реалізація і захист. *Актуальні проблеми економіки.* № 1–2. Київ : НАУ, 2001. С. 18–24.

REFERENCES:

1. Solokha D. V., Pavlovska A. S., Buriak Ye. V. (2019) Protsesy intehratsii i perspektyvy formuvannia rehionalnoi klasternoї polityky na osnovi balansu ekonomichnykh interesiv [Integration processes and prospects for the formation of regional cluster policy based on the balance of economic interests]. *Problemy ta perspektyvy zabezpechennia stabilnoho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku. Serii: Ekonomika – Problems and prospects of ensuring stable socio-economic development. Series: Economy: zb. nauk. pr. Donetsk. derzh. un-tu upravlinnia. T. KhKh. Vol. 314. Mariupol: DonDUU, pp. 17–29.* (in Ukrainian)
2. Hudz P. V., Mylnichenko S. M., Troianovskyi I. V. (2020) Balans interesiv v formuvanni natsionalnoi klasternoї polityky: innovatsiina ekonomika ta priorytety vlady. [Balance of interests in the formation of national cluster policy: innovative economy and government priorities]. *Visnyk Skhidnoevropeiskoho universytetu ekonomiky i menedzhmentu – Bulletin of the East European University of Economics and Management.. Serii: ekonomika i menedzhment. no. 1 (27). Cherkasy: SUEM, pp. 55–64.* (in Ukrainian)
3. Kovalenko Yu. O. (2023). Transformatsiia modeli stratehichnoho rozvytku natsionalnykh ekonomichnykh interesiv v umovakh tsyfrovizatsii [Transformation of the model of strategic development of national economic interests in conditions of digitalization]. *Naukovi pratsi Donetskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu – Scientific works of the Donetsk National Technical University. Serii: Ekonomika, vol. 1 (27). Pokrovsk, pp. 70–79.* (in Ukrainian)
4. Koliadenko S. V. (2023). Natsionalni ekonomichni interesy Ukrainy: kontsepty zmin informatsiinoї ekonomiky ta aktyvizatsiia rehionalnoho klasteroutvorennia [National economic interests of Ukraine: concepts of changes in the information economy and activation of regional cluster formation]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Serii: Ekonomika ta upravlinnia – Problems of modern transformations. Series: Economics and management, vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-03-08>* (in Ukrainian)
5. Mann R. V. (2023). Informatsiina ekonomika: mozhlyvosti ta zahrozy v realizatsii natsionalnykh interesiv [Information economy: opportunities and threats in the realization of national interests]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia - Scientific view: economics and management., vol. 3 (83), pp. 47–50.* (in Ukrainian)
6. Pankova L. I. (2021) Formuvannia innovatsiinoї modeli klasternoї polityky rehioniv na osnovi balansu interesiv [Formation of an innovative model of regional cluster policy based on the balance of interests]: dys. ... d-ra ekon. nauk: 08.00.05. Cherkasy, 550 p. (in Ukrainian)
7. Kalinesku T. V. (2017) Stymuliuвання rozvytku rehionalnykh hromad shchodo mozhlyvostei vykorystannia prykhovanykh potentsialiv [Stimulating the development of regional communities regarding the possibilities of using hidden potentials]. *Chasopys ekonomichnykh reform – Journal of economic reforms, vol. 2, pp. 99–105.* (in Ukrainian)
8. Kudrina O. Yu. (2015) Innovatsii v promyslovosti: retrospektyvnyi analiz rozvytku deiakykh rehioniv Ukrainy [Innovations in industry: a retrospective analysis of the development of some regions of Ukraine]. *Molodyi vchenyi – Young scientist: nauk. zhurn. Vol. 2, pp. 132–136.* (in Ukrainian)

9. Velyka ukrainska entsyklopediia. Tematychnyi slovnyk hasel z napriamu «Filosofski nauky» [Great Ukrainian encyclopedia. Thematic dictionary of slogans from the direction «Philosophical sciences»] (filosofiiia, lohika, etyka, estetyka) / uklad.: Aristova A. V., Shlikhta I. V.; za zah. red. d.i.n., prof. A. M. Kyrydon. Kyiv: Entsykloped. vyd-vo, 2019. 256 p. (in Ukrainian)
10. Halchynskyi A. S., Yeshchenko P. S., Palkin Yu. I. (1999). Osnovy ekonomichnykh znan [Basics of economic knowledge]. Kyiv, p. 544. (in Ukrainian)
11. Ekonomichna bezpeka [Economic security]: navch. posib. / za red. Z. S. Varnaliia. Kyiv: Znannia, 2009. 647 p. (in Ukrainian)
12. Iermoshenko M. M. (2001). Natsionalni ekonomichni interesy: realizatsiia i zakhyst [National economic interests: implementation and protection.]. *Aktualni problemy ekonomiky* – Actual problems of the economy, vol. 1–2. Kyiv: NAU, 2001. pp. 18–24. (in Ukrainian)